

Latvijas Universitātes e-resursu repozitorija politika

1. Vispārīgās nostādnes

1.1. Latvijas Universitātes (turpmāk – LU) atvērtās piekļuves institucionālā repozitorija politika balstās uz Latvijas Universitātes Atvērtās piekļuves politiku.

1.2. LU atvērtās piekļuves e-resursu repozitorija (turpmāk – Repozitorijs) politika definē aptvērumu, uzdevumus un pienākumus, kā arī Repozitorija tiesiskās, uzturēšanas un attīstības prasības.

1.3. Repozitorija mērķis ir veicināt LU starptautisku atpazīstamību, nodrošināt globālu, brīvu tiešsaistes piekļuvi institūcijas zinātniskajiem un pētniecības sasniegumiem, tādējādi veicinot to izplatību, atkārtotu izmantošanu, ietekmi un citējamību.

1.4. Repozitorijs nodrošina atklātu piekļuves platformu pētniecības rezultātu mūžīgai saglabāšanai, piekļuvei un izplatīšanai tiešsaistē.

1.5. Repozitorija struktūra ir izveidota tā, lai uzskatāmi atspoguļotu LU struktūrvienību pētniecības rezultātus, izdevējdarbību un digitalizētos resursus.

1.6. Repozitorijā var ievietot vairāku institūciju sadarbības projektu ietvaros veiktu pētījumu rezultātus vai citu institūciju publikācijas, ja to paredz institūciju sadarbības līgums.

2. Repozitorija politika

2.1. Saturs:

2.1.1. Repozitorijā tiek iekļauti LU personāla pētniecības rezultāti digitālā (elektroniskā) formātā:

- 2.1.1.1. raksti žurnālos un citos periodiskos izdevumos;
- 2.1.1.2. monogrāfijas un grāmatas;
- 2.1.1.3. monogrāfiju/grāmatu nodaļas;
- 2.1.1.4. konferenču materiāli;
- 2.1.1.5. mācību materiāli;
- 2.1.1.6. zinātņu doktora disertācijas;
- 2.1.1.7. maģistra, bakalaura un citi studentu darbi;
- 2.1.1.8. pētījumu atskaite un dati;
- 2.1.1.9. videomateriāli;
- 2.1.1.10. attēli un citi veidi;

2.1.2. Repozitorijā nepieciešams obligāti deponēt pilnos tekstus un metadatus (datus par datiem) visām publikācijām, kas ir pieņemtas publicēšanai un ir:

2.1.2.1. izstrādātas Eiropas Savienības, Latvijas valsts vai LU finansēto projektu rezultātā;

2.1.2.2. iekļautas recenzētos zinātniskos izdevumos (rakstu krājumos, konferenču materiālos);

2.1.3. Repozitorijā jāievieto autora gala manuskripts vai izdevēja versija. Ja nav atļaujas iesniegt šīs versijas, tad var ievietot pirmspublicēšanas versiju, ja tā ir pieejama autoram un to atļauj izdevējs;

2.1.4. kopā ar publikācijām Repozitorijā vēlams ievietot arī datus, uz kuriem balstoties publikācija ir sagatavota.

2.2. Repozitorijā neievieto:

2.2.1. pētījumu rezultātus, kas paredzēti komerciāliem mērķiem;

2.2.2. pētījumu rezultātus, kas satur slepenu vai konfidenciālu informāciju;

2.2.3. kultūras jutīguma dēļ ierobežojamus materiālus;

2.2.4. materiālus, kas būtu pretrunā ar autora juridiskajām saistībām attiecībā uz līdzautoru vai citu veidotāju, vai trešās personas likumīgām tiesībām.

2.3. Autortiesības:

2.3.1. Repozitoriju uztur atbilstoši Latvijas Autortiesību likumam un saskaņā ar LU spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem;

2.3.2. deponējot materiālu Repozitorijā, autors (i), veidotājs (i) garantē, ka visas nepieciešamās autortiesības atļaujas ir iegūtas arī no trešās puses;

2.3.3. autortiesību īpašnieki saglabā autortiesības uz savu materiālu, kas ir deponēts Repozitorijā;

2.3.4. vadlīnijas par autortiesībām un izdevēju politika ir pieejamas Repozitorija vietnē.

2.4. Piekluve:

2.4.1. Repozitorijā ievietotie materiāli ir brīvi pieejami, izmantojot Repozitorija tīmekļa vietni un meklētājprogrammas, piemēram, Google, BASE, OpenAIRE, OAIster u.c.;

2.4.2. visi materiāli satur bibliogrāfisku informāciju (metadatus), piemēram, autors, nosaukums utt.), kas ir pieejami rasmšanai (t.i., vākšanai, arhivēšanai un indeksēšanai) meklētājprogrammām;

2.4.3. LU nosaka, ka Repozitorijā deponētajiem materiāliem nepieciešams realizēt atvērtās piekļuves principu, ja vien tas ir iespējams saskaņā ar Autortiesību likumu un licences līgumu. Gadījumos, kad tas nav iespējams, Repozitorijā ievada detalizētus metadatus,

oriģināla atrašanās vietas informāciju (piemēram, kā identifikatoru norādot informācijas resursa saiti tiešsaistes datubāzē) un izvēlas citu piekļuves veidu pilnteksta datnei:

2.4.3.1. embargo periods – piekļuve pilntekstam ir slēgta līdz 6 mēnešiem (vai līdz 12 mēnešiem publikācijai sociālajās un humanitārajās zinātnēs);

2.4.3.2. ierobežota piekļuve (piemēram, tikai LU/struktūrvienības personālam u.tml.);

2.4.3.3. atsevišķos gadījumos piekļuve var būt slēgta (pilnteksts pieejams tikai autoram/ievietotājam/pētnieku grupai);

2.4.4. piekļuvi pilnam tekstam ierobežo, ja:

2.4.4.1. izdevējs neļauj izplatīt atvērtā piekļuvē;

2.4.4.2. izdevējs nosaka embargo periodu pirms dokumenta atvērtas piekļuves;

2.4.4.3. autors ir sazinājies ar izdevēju un gaida izdevēja piekrišanu pilna teksta brīvai piekļuvei.

2.5. Ievietošana:

2.5.1. publikācijas Repozitorijā var ievietot gan to autori, gan šādai darbībai pilnvarotas personas, piemēram, autortiesību īpašnieki vai to deleģētas personas;

2.5.2. pētniecības rezultātu ievietošana tiek realizēta, veicot:

2.5.2.1. **obligāto depozītu (pašarhivēšanu).** Repozitorijā ir jāievieto visas LU pētnieku publikācijas, sākot no 2017. gada, tiklīdz publicēšanu ir akceptējis izdevējs vai tiklīdz var uzskatīt, ka dokuments ir pieņemts publicēšanai:

2.5.2.1.1. publikāciju pašarhivēšanu veic darba autori vai to deleģēta persona;

2.5.2.1.2. disertācijas un citi studentu noslēguma darbi tiek importēti no LUIS;

2.5.2.2. **digitalizēto materiālu deponēšanu.** Saskaņā ar Autortiesību likuma normām drukāto dokumentu digitālās kopijas var ievietot īpašās digitalizēto dokumentu kolekcijās;

2.5.2.3. **jaunu oriģinālrakstu, pētījumu atskaišu vai cita veida materiālu publicēšanu;**

2.5.3. katram vienumam Repozitorijā tiek izveidoti starptautiskajiem standartiem (*Dublin Core*) atbilstoši metadati:

2.5.3.1. metadatu obligātie lauki ir autors, nosaukums, publicēšanas datējums, valodas kods (ISO), dokumenta veids, atslēgvārdi un identifikators (ISSN/ISBN, DOI, URI u.c.). Publikācijām, kurām piekļuve pilntekstam nav atklāta, obligāti jāpievieno arī anotācija (latviešu un angļu valodā);

2.5.3.2. katram dokumentam ir jābūt saistītam ar vienu vai vairākām tematiskām nozarēm un apakšnozarēm, kuras izvēlas no Repozitorijā pieejamās klasificēšanas sistēmas;

2.5.4. Repozitorijā var ievietot šādus datņu formātus:

2.5.4.1. PDF (pdf)¹;

2.5.4.2. ODF (odt, ods, odp);

2.5.4.3. HTML (htm, html);

2.5.4.4. XML (xml);

2.5.4.5. Text (txt, asc);

2.5.4.6. JPG (jpeg, jpg, .jpe jfif, .jfi, .jif), PNG (png), TIFF (tiff, tif);

2.5.4.7. WAV (wav) un AIFF (aiff, aif, aifc);

2.5.4.8. MPEG (mpeg, mpg, mpe) u.c. formātus.

3. Lomas un pienākumi

3.1. LU darbinieku – publikāciju autoru pienākums ir ievietot tikai tos dokumentus, kurus viņiem ir tiesības publicēt saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un saskaņā ar autora-izdevēja līgumu. Pirms publicēta darba arhivēšanas Repozitorijā ievietotāja uzdevums ir noskaidrot raksta vai cita veida materiāla deponēšanas tiesības atbilstoši izdevēja nosacījumiem par publicētu darbu pašarhivēšanu brīvpieejas repozitorijos (saskaņā ar autoru-izdevēju līgumu).

3.2. Pētnieku pienākums ir deponēt savus izdevumus institucionālajā repozitorijā, tiklīdz tas ir iespējams.

3.3. Repozitorija administrators piešķir tiesības ievietot publikāciju noteiktā kolekcijā. Viņam ir tiesības apstiprināt vai atteikt iesniegto materiālu, ja tas neatbilst Repozitorija arhivēšanas principiem un politikai.

3.4. LU Studiju departaments ir atbildīgs par doktora disertāciju, maģistra, bakalaura un citu studiju noslēguma darbu apkopošanu LUIS atbilstoši LU studiju līgumam un autortiesībām.

3.5. LU Bibliotēka:

3.5.1. ir atbildīga par Repozitorija ikdienas vadību un uzturēšanu, struktūras veidošanu, saturu un metadatu kvalitāti;

3.5.2. apmāca un konsultē Repozitorija lietotājus;

3.5.3. uzrauga LU Atvērtās piekļuves politikas realizēšanu.

3.6. LU Informācijas tehnoloģiju departaments:

3.6.1. ir atbildīgs par doktora disertāciju, maģistra, bakalaura un citu studiju noslēguma darbu importu no LUIS uz Repozitoriju;

¹ Skenētu dokumentu PDF failiem, jābūt ar izšķirtspēju, ne zemāku par 300 dpi un automātisko pilnteksta meklēšanu, t.i., tekstam vajadzētu būt atpazīstamam ar OCR programmām

3.6.2. veic programmatūras atjaunināšanu un ir atbildīgs par programmatūras autortiesību ievērošanu, ieskaitot *Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting* atbilstību resursu plānošanas darbiem;

3.6.3. realizē Repozitorija aizsardzību, pamatojoties uz drošības sistēmu, kas nodrošina integritāti (izslēdzot neatļautu, nejaušu vai apzinātu pārveidošanu), konfidencialitāti (nodrošinot tikai privātpersonas atļauto datu pieejamību), sankcionētu piekļuvi pilntekstam;

3.6.4. pārbauda programmatūras lietošanas likumību – autentificē lietotājus, izmantojot LU informācijas sistēmas lietotāja vārdu;

3.6.5. ir atbildīgs par aparatūras uzturēšanu un apsaimniekošanu, tīkla infrastruktūrām, ikdienas dublējumkopijām, programmatūras atjaunināšanu un tās pilnveidošanu.